

[SIGNALEMENT]

Liesbet Nys, *Vooruit Gent. Feestlokaal, Kunstencentrum. 1913-2013*, s.l. [Veurne], Uitgeverij Hannibal, 2013, 591 pp., ill., ISBN 9789491376481 – Joost Vandommele, *Wereldtentoonstelling Gent 1913*, Gent, Uitgeverij Snoeck, 2013, 141 pp., ill., ISBN 9789461610881.

Landmarks, historische feiten en data vormen vaak het essentiële onderdeel van de bekendheid van een stad, niet het minst indien al die aspecten samenvallen in één ruime korf en een bijna mythologische betekenis verwerven. Een typevoorbeeld daarvan is alvast de 'Gentse Vooruit'. *Gentse* en *Vooruit* vormen als het ware een solidair koppel. Het imposante, eclectische en complexe bouwwerk van het Feestlokaal van Vooruit vormde de 'kathedraal van het Gentse socialisme', waar alle lijnen van dat specifieke Gentse socialisme elkaar ontmoeten: de coöperatie, de pers, het partijgebeuren, het syndicalisme, de cultuur en het vermaak, de ideologische studiekringen, de hang naar volksverheffing en het rotsvaste geloof in een werkliedenidentiteit.

De plannen voor de realisatie van dit grootse bouwwerk werden reeds ontwikkeld vóór de Eerste Wereldoorlog. Via de succesrijke coöperatie Vooruit waren ook de geldelijke middelen voorhanden. Alleen ontbrak het nog aan een motorisch moment voor de realisatie. Maar dat kwam er door de uitdagende glorificatie van de industriële en mercantiele burgerij tijdens de wereldtentoonstelling van 1913 in Gent.

In haar boek, gepresenteerd in een heldere kleur en in de vorm van een baksteen, beschrijft Liesbeth Nys niet alleen de geschiedenis van dit gebouw in de Sint-Pietersnieuwstraat, maar tevens de wortels van de Gentse socialistische organisatorische bloei, inzonderheid die van de coöperatie Vooruit. Het gebouw in de Sint-Pietersnieuwstraat vormde overigens niet het eerste der socialistische locaties: er waren voordien bijvoorbeeld het Feestlokaal in de Bagattenstraat en Ons Huis op de Vrijdagmarkt.

In een vlotte taal en ruim ondersteund door sprekende illustraties, schetst Nys vooreerst de steile opgang van de socialistische sociaal-economische activiteiten en van de culturele activiteiten, waarvolksvermaak en avantgardisme vaak in elkaar overgingen. Na de Tweede Wereldoorlog volgde echter de stagnatie en ten slotte de stilstand en het verval. Die negatieve aspecten werden tijdens de zeventiger jaren van vorige eeuw onomkeerbaar, zodat het gebouw, dat in sommige ogen rijp was voor de sloophamer, alleen nog kon worden gered door het voluntarisme van enkele jonge mensen, die van de Gentse Vooruit gaandeweg een druk bezocht plateau maakten van experimentele en avangardistische cultuur. Liesbeth Nys noemt dit verschijnsel een “*bijenkorf van artistieke vernieuwing*” in een “*chaotische variatie*”. (p. 250 e.v.)

Nys' verhaal brengt een behoorlijk onderbouwde synthese van het aandeel dat de socialistische beweging, vanuit haar epicentrum in Gent, heeft bijgedragen tot de emancipatorische geschiedenis van Vlaanderen. Zoals wij hiervoor reeds vermeldden, kende Gent in 1913, via de Exposition Universel et International, een eclatante glorificatie van de industriële en mercantiele burgerij. Van dit triomfantelijke uitstalraam blijven vandaag nog enkele merktekens bewaard: het in exotische stijl gebouwde treinstation (na Brussel-Zuid het belangrijkste van België), het Miljoenenkwartier (met de talloze palazzi, gebouwd op de verlaten terreinen van de wereldexpo), de gerestaureerde historische binnenstad langs de bekende leien.

In zijn *Wereldtentoonstelling Gent 1913* onderstreept Joost Vandommele echter ook de 'Vlaamse' schaduwzijde van deze mondiale ontmoeting: Frankrijk spaarde belangstelling noch investeringen om zich als staat en taalgemeenschap met het gebeuren te vereenzelvigen en van de weeromstuit toonde de Franstalige burgerij in Gent zich beducht dat Vlaamse 'roerige elementen' het feest zouden verstoren. Daarom verbood burgemeester Braun bijvoorbeeld de Vlaamse Hogeschooldag, terwijl de uitvoering van Peter Benoits *De Schelde* infrastructuurueel werd geboycot. Door die feiten werd van de weeromstuit de toon gezet voor een Vlaamsgezinde agitatie, die het bezoek van de Belgische koning zou aangrijpen om te protesteren tegen de minorisering van de Vlamingen tijdens de expositie. Er werden door de aanwezigen Vlaamsgezinden pamfletten uitgedeeld en er werd ostentatief de *Vlaamse Leeuw* gezongen. En die werd op hoongelach onthaald bij de meeste Franstalige aanwezigen.

Joost Vandommele heeft met zijn boek op overtuigende wijze de grandeur van dit euforisch internationaal gebeuren in beeld gebracht. Verhoudingsgewijs blijven zijn bindende teksten echter beperkt en schematiserend.

[Frans-Jos Verdoodt]

5, Ieper,
9789071326332.

' , uitgegeven door de ver-
jn 35ste editie toe.
eed spectrum aan onder-
rens' is hier opvallend
tlegging van de taalgrens in
en en het Eemslan, en
oord-Frankrijk. Ook de Vrede
ht. De middeleeuwen komen
erkbouwen, onvermijdelijk,
allend vertegen-
ige Oorlog, over Amalia van
talige brief uit 1610 van de
s.

[Frank Seberechts]

penhout het adres als